[illegible] WALTSCHAFT MARBURG
Eingelangt am 5 - JUL. 1917
mit — Beilagen

27. številka. Maribor, dne 5. julija 1917. 51. letnik.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

[illegible] vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 6 K, pol leta 3 K in za četrt leta 1·50 K. Naročnina za Nemčijo 8 K, za druge [illegible] [illegible] se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja" v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — [illegible] [illegible] Posamezni listi stanejo 12 vin. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: [illegible] štev. 5, sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
[illegible] za enkrat [illegible] petitvrsta za enkrat 24 vin., ali kar je isto, 1 kvadratni centimeter prostora stane 16 vin. Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila" stane beseda 5 vin. Poslana in zahvale vsaka petitvrsta 24 vin., izjave in Poslano 38 vin. — Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Nemška nadvlada.

Časi nemške nadvlade v Avstriji se bližajo svojemu koncu Strašno vojsko so hotele nemške stranke izrabiti, da svojo nadvlado zasigurajo za večne čase, toda prišlo je drugače. Naš pravični vladar ni pustil, da bi se kateremu koli njegovih narodov delala krivica, za to tudi ni privolil, da bi se z nasilnimi odredbami uvedla nemška nadvlada. Nasprotno sklical je državni zbor, da pridejo vsi narodi države do svobodne besede in da tamkaj skupno uredijo svojo bodočnost v monarhiji.

V državnem zboru so prišli narodi do svobodne besede, katera jim prej ni bila dovoljena. In tukaj se je pokazalo, da so se vsi nenemški narodi naveličali nemškega jerobstva v Avstriji, in že pri glasovanju o zabeleževanju govorov v brzopisni zapisnik so vstali kakor en mož za svoje narodne pravice. Vsaka reč ima svoj konec. Če se lok preveč napne, poči. Tako je bilo tudi z nemškim jerobstvom. Nemci so hoteli spraviti vse pod svoj klobuk, sedaj nimajo nikogar več pod tem klobukom. Tudi sanje, da bi kedaj moglo postati drugače, so jim izginile. Nemški in nemškutarski listi besnijo ter nas po starem zlobnem načinu zopet obrekujejo za veleizdajalce in srbofile. Toda mi se ne bojimo njihovih klevet. Pri nas nihče niti ne misli na veleizdajstvo, ravnotako malo na našo bodočnost pod Srbijo. Mi taka obrekovanja odločno odklanjamo. Mi hočemo ostati v državi, a tukaj si hočemo urediti svoje bivanje prijetno, namreč da se združimo vsi Jugoslovani, ki spadamo skupaj. Mi hočemo ostati pod žezlom Habsburžanov, a nikdar in nikjér pod nemško nadvlado. To je vendar dovolj jasno govorjeno!

Pametni Nemci nam že pritrjujejo, da imamo prav. Le hujskači še ne dajo miru. Trezni Nemci so z nami vred prepričani, da bo Avstrija postala še mnogo mogočnejša, ako se bodo narodi v svojih mejah lahko svobodno razvijali in sami odločevali o svoji gospodarski, posvetni in narodni bodočnosti. Jerobov nenemški narodi ne rabijo več, posebno takih ne, ki se sami vsiljujejo. Mi ne sovražimo Nemcev, ampak bivati hočemo poleg njih kot enakopraven narod. Narod zraven naroda, ne narod nad narodom! Kdo more reči, da nimamo prav, posebno po preizkušnjah, ki smo jih doživeli začetkoma in tekom cele sedanje vojske. Ne maramo več narodnih hujskarij, ampak narod se naj mirno razvija poleg naroda.

Vse slovenske ljudstvo kličemo, da se v sedanjih časih oprime z vso gorkoto in odločnostjo teh misli. Jugolovanski narod, kolikor ga živi v monarhiji, spada skupaj. Po večini je to [illegible]ski narod, za to bomo tudi lahko skrbeli za kmeta vse drugače kot sedaj. A tudi industriji ne bomo nasprotni, kajti imela bo dovolj dela za Balkan in za izvoz po Adriji. Velika in srečna bodočnost se nam odpira in Avstrija bo z zadovoljstvom gledala na svoje svobodno in uspešno se razvijajoče stražarje ob Adriji in Balkanu. Sedaj se ne ustrašimo nasprotnih klevet, sedaj glavo po koncu in naprej!

Pot do miru.

Gosposka zbornica je razpravljala o začasnem proračunu dne 28., 29. in 30. junija. V tej zbornici sedijo večinoma stari mirni gospodje, ki se le malokedaj vznemirijo. Toda tokrat je bilo živahno tudi v gosposki zbornici. Govorili so o vojski in miru. Najboljši govor, ki je visoko nadkriljeval vse druge, je bil govor nemškega profesorja dr. Lamaša, priznanega znanstvenika v kazenskem in mednarodnem pravu, moža, s katerim se o važnih zadevah posvetuje tudi presvitli cesar. Za to je Lamašev govor vzbudil še tem večjo pozornost. Govornik je izjavil:

Kar nam je v inozemstvu največ škodovalo, je bilo naziranje, da Avstrija zatira svoje narode, vsled česar mora propasti. Ti predsodki so bili tudi med vzroki vojske. Kdor te predsodke podpira, škoduje Avstriji, zavlačuje vojsko. Vse moramo storiti, da bo parlament delal. Nastopiti moramo proti vsem tistim, ki na tihem ribarijo za oktroaje (nasilne naredbe.) Najsi bi bili oktroaji po vsebini še tako upravičeni, kot oktroaji so škodljivi na zunaj in znotraj.

Ena najvažnejših določb vsake mirovne pogodbe je pomiloščenje, ki s pajčolanom pozabljenja zagrne preteklost. Tako pomiloščenje ni potrebno le za mednarodni, marveč tudi za narodni mir.

Po dolgem času takozvanega ex lex (izvenzakonitega) stanja moramo zahtevati, da se zopet uveljavi ustava in zakon. V teku treh let moraličnega stradanja, smo šele spoznali vrednost ustave. Zato ne moremo odobravati nasveta, ki ga je dala vlada cesarju, naj ne priseže na ustavo. Ustava je sicer potrebna sprememba, a ta je v zvezi z mirovnim vpra-

LISTEK.

Vojni spomini

(Januš Golec.)

(Dalje.)

Naš stražar krčme je pestil z levico puklastospakedranega Žideka, z desnico pa razbijal po tleh s puškinim kopitom, pozivljajoč na prepovedanem potu ugrabljeno stvarco k redu in ukazom primernemu vedenju. V umazani, pokablani kaftan oblečeno Židle pa je vikalo, sikalo z jezikom v stražarja in cepetalo z nogami po tleh v jezi in togi. Do tedaj še nisem zrl na lastne oči, da bi bil naš vojak aretiral avstroljubega Žida.

Po najinem prihodu je izpustil stražar žrtev in pokorno javil, da nam pripelje tega Judeka na obračun, ker je njemu kot straži, ki mu je postavno branila vhod v gostilno, prismolil zaušnico. Po zaslišani izpovedi je adjutant namrdnil obraz na jezno plat ter okrenil osorno vojaka:

„Zakaj niste prebodli predrzneža na mestu?"

Stražar se je vzravnal v drugič kot sveča in pripomnil prezirljivo:

„Gospod, pri moji duši, bi se sramoval na veke potipati na smrt tako slabo večno puklastega ..da. Pripeljal sem ga k Vam, če se Vam zdi za vrečno, kaznovati to predrzno spako."

Ko je končal vojak, se je na tleh čepeči Židek zadrl na vse grlo, da ni res, kar brboče stražar, ki je lažnik in lopov pred samim Bogom.

Pri besedah „lažnik in lopov" je brcnil adjutant predrzneža z nogo, češ, naj govori o vojaštvu dostojneje.

Para spakedrana je odgovoril na to zasluženo brco z glasnim pljunkom pred gospoda adjutanta in pripomnil, da je tudi on trikrat lopov, katerega naj pobijejo vsi šlagi iz nebes in zemlje.

Tedajsem pač menil, da je prekucnil Žid samokolnico svojega življenja v prepad smrti. Ne! Tudi adjutant je požrl jezo po stražnikovem zgledu. Sunil je samo z nogo še vedno na vso sapo vikajočega kričača. Tej brci je sledila obsodba vojaškega, trdega vzorca:

„Na podstrešje z njim! Privežite ga eno uro na tram, da bo visel prosto med nebom in zemljo!"

Več kot 15 vojaško-krepkih pesti je pograbilo še vedno v peneči jezi psovajočega obsojenca. Pritirali so ga v menda ne preveč nežnem objemu na podstrešje. Tukaj pa roke na hrbet in z vrvjo tako na visoko, da je lahko ometal prosto z nogami po podstrešnem zraku.

Kazen privezovanja z na kvišku zvezanimi rokami je bila do pred kratkim v vojni nekaj običajnega. Vojaka, ki je le količaj zablodil preko motvoza predpisov, je lahko zapovedal vsak predstojnik za 1 ali 2 uri pripeti za na hrbtu zvezane roke v toliko na drevo, da se je dotikal samo s konci nožnih prstov trdih tal. Navadno je vsak, če je visel po predpisih, omedlel po preteku pol ure. V omedlevico padlega je straža odvezala, da si je opomogel do polne zavesti; nato so ga zopet pripeli do druge omedlevice, dokler ni odvisel odkazane mu kazni. Kazen privezovanja je bila za lopovščine nekaj zdravilnega, pa kljub zdravilni moči nekaj nečloveškega, in za vojaka sramotnega. V tej vojni se je veliko zlorabljala, posebno pa še od strani mladih, neizkušenih častnikov. Nekaj res v nebo vpijočega je bilo, kar sem videl neštetokrat na lastne oči, in sicer, da so privezovali ubogo vojaštvo na drogove žičnih ovir pred strelskimi jarki, tako, da je lahko ustrelil tako žrtev vsak sovražnik, če bi bil le hotel!! Vsa čast našemu mlademu vladarju, ki je to krutost navezovanja vendar enkrat prepovedal ter odpravil.

Vendar, da ne pozabimo, oni Žid v Felzövizköz je bil po pravici pritrjen za roke med nebom in zemljo. Za nameček so ga še okoli stoječi vojaki bili s pestmi v obraz in po hribovitem hrbtu. Ker je siromak vsled bolesti preveč kričal ter se drl, so mu zamašili usta tako na desno odmerjeno, da je moral molče trpeti.

Po kosili so se naši gospodje od štaba porazgubili po mestu; le jaz sem ostal doma ter skušal zaspati. Oberst mi je še zabičal, naj po preteku dobre ure zapovem: Žida odvezati in izpustiti.

Bog zna, ali me je gugal tokrat v sladko spanje sam angel ali kdo drugi, spal sem pač nad 2 in pol ure. Saperment sem se ustrašil, ko sem si po tako na dolgo zategnjenem počitku omencal oči ter se domislil na podstrešju visečega Žida.

Prisegel bi bil, da je odfrčal vsled groznih muk in bolečin očaku Abrahamu v naročje. Srce mi je močno nabijalo, ko sem brzel po stopnicah v očitanju: tvoje vesti se bo sedaj oklepala po tvoji nemarnosti iz tega sveta prepodena židovska duša.

Kar iz prepadov srčnih očitanj sem se oddahnil, ker me je že poučil koj prvi pogled na visečo žrtev, da je še njena duša dodobra zaplankana z bistrim pogledom in gostim dihanjem. Grbasti možicelj je visel nad 2½ ure prosto v zraku, ne da bi se bil količkaj dotikal tal, pa še niti omedlel ni. Mene je na grdo pogledoval, še psoval bi me bil, da mu ni zapiral psovk zamašek iz cunj.

(Dalje prihodnjič.)